

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “เครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองของชุมชนไทยมุสลิมในยุคการเมืองเลือกข้าง” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. แนวทางการศึกษา
2. เครื่องมือในการศึกษา
3. ชุมชนที่ศึกษาและการเข้าสู่ชุมชน
4. ผู้ให้ข้อมูล
5. การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. การนำเสนอผลการวิจัย
8. ข้อจำกัดในการวิจัย

แนวทางการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองของชุมชนไทยมุสลิม ที่มีแนวความคิดทางการเมืองแตกต่างกัน ซึ่งในกรณีนี้ การวิจัยเชิงคุณภาพมีความยืดหยุ่นในการเข้าถึงความรู้ความจริงได้มากกว่า

เครื่องมือในการศึกษา

เนื่องจากประเด็นที่ศึกษา คือ ลักษณะเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองของชุมชนไทยมุสลิม ที่มีแนวความคิดทางการเมืองแตกต่างกัน แบ่งเป็นชุมชนไทยมุสลิมที่มีแนวความคิดทางการเมืองต่อต้านพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และชุมชนไทยมุสลิมที่มีแนวความคิดทางการเมืองสนับสนุนพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นประเด็นที่ค่อนข้างอ่อนไหว และยังเป็นปัญหาแห่งยุคสมัยในสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ตัวเองเป็นเครื่องมือหลักในการศึกษา

และใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลที่ค่อนข้างหลากหลาย ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ต้องเผชิญเฉพาะหน้า สามารถแยกแยะเทคนิคที่ใช้ได้ ดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เป็นการสนทนาที่ผู้วิจัยมุ่งที่จะได้คำตอบจากผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) เป็นรายบุคคล ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลใน 3 วิธีการด้วยกัน คือ

1.1 การสัมภาษณ์แบบมาตรฐาน (Standardized Interview)

เป็นการสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างของคำถาม ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์แบบนี้ในกรณีที่ต้องการคำตอบอย่างชัดเจนจากผู้ให้ข้อมูล จะมีการเตรียมคำถามไปก่อนล่วงหน้าว่าจะถามอะไรกับผู้ให้ข้อมูล และในการศึกษาครั้งนี้ การสัมภาษณ์แบบนี้จะถูกใช้ในช่วงท้าย ๆ ของการศึกษา หลังจาก que ผู้วิจัยเริ่มมองเห็นภาพเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองของแต่ละชุมชนบ้างแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นข้อมูลต่อ ๆ ไป หรือเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้มาก่อนหน้านี้

1.2 การสัมภาษณ์แบบปราศจากมาตรฐาน (Unstandardized Interview)

เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีแนวคำถาม สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ ในช่วงเริ่มแรกของการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบนี้ค่อนข้างมาก เนื่องจากยังไม่ทราบภาพเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองของชุมชนไทยมุสลิมทั้ง 2 แห่ง มีลักษณะอย่างไร แต่หลังจากที่พอมองเห็นภาพเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองแล้ว จะใช้การสัมภาษณ์แบบมาตรฐาน เพื่อสืบค้นข้อมูลต่อ ๆ ไป หรือตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้มาก่อนหน้านี้ กับผู้ให้ข้อมูลคนต่อ ๆ มา ดังที่กล่าวไปแล้ว

1.3 การสัมภาษณ์แบบกึ่งมาตรฐาน (Semi-standardized Interview)

เป็นการสัมภาษณ์ที่ผสมผสานแนวการสัมภาษณ์แบบมาตรฐาน และแบบปราศจากมาตรฐานเข้าด้วยกัน กล่าวคือ มีแนวคำถาม แต่ว่าเมื่อมีประเด็นอะไรใหม่ ๆ ผุดแทรกขึ้นมา จะตั้งคำถามเพิ่มเติมต่อไป เป็นการสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้พอสมควร เนื่องจากในระหว่างการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่ายการสื่อสารทางการเมือง มักมีประเด็นใหม่ ๆ เพิ่มเติมขึ้นมาอยู่เสมอ และขยายเรื่องราวออกไปอย่าง que ผู้วิจัยเองก็ไม่นึกฝันมาก่อน (นิศา ชูโต, 2548, น. 164)

2. การสัมภาษณ์แบบพูดคุยอย่างกันเอง (Casual) เป็นการพูดคุยกันแบบไม่มีการบันทึกเทป การสัมภาษณ์แบบนี้ เกิดจากการพบปะพูดคุยกันธรรมดา การได้ตอบจะหลั่งไหลไป

ตามธรรมชาติ ดังนั้น ปัญหาความคลาดเคลื่อนของการระลึกได้ของข้อมูล จากผู้ถูกสัมภาษณ์แบบ คำต่อคำ จะเกิดสูงกว่าแบบอื่น ๆ เพราะไม่มีการจดและบันทึกเทปไว้ (นิศา ชูโต, 2548, น. 169)

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบนี้ในระดับหนึ่ง ในลักษณะของการพูดคุยกับชาวบ้านทั่วไปเพื่อเก็บข้อมูลไปเรื่อย ๆ รวมทั้งใช้กับผู้ที่ให้ข้อมูลบางคนด้วย เพราะการพูดคุยธรรมดาเป็นธรรมชาติ ในหลายครั้งจะให้ข้อมูลที่คาดไม่ถึงเช่นกัน ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การสัมภาษณ์แบบนี้ ผู้ให้ข้อมูลจะไม่ประหม่า และไม่รู้สึกรู้สึเป็นทางการ จึงทำให้สามารถพูดได้อย่างไหลลื่น ผู้วิจัยจึงได้ข้อมูลใหม่ ๆ มากมาย

3. การสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Interview) หมายถึง การสัมภาษณ์ที่กระทำกับคนกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 6-8 คน เกี่ยวกับเรื่องหนึ่งเรื่องใด โดยเฉพาะใช้เวลาสั้น ๆ ประมาณ 30 นาที-2 ชั่วโมง การสัมภาษณ์กลุ่มจะใช้ในกรณี เช่น การสัมภาษณ์ที่มุ่งในประเด็นปัญหาวิจัย เพื่อได้ข้อมูลจากกลุ่ม โดยจัดกลุ่มเล็ก ๆ ของกลุ่มคนที่คล้ายคลึงกัน (Homogeneous) และมีผู้ดำเนินการ (Moderator) ป้อนคำถามเกี่ยวกับหัวข้อวิจัย 2-3 ประเด็น ให้กลุ่มตอบ ฉะนั้น คนในกลุ่มจะได้ยินคำตอบของคนอื่น ๆ แล้วก็จะให้คำตอบที่เห็นด้วยเพิ่มเติมหรือขัดแย้งก็ได้ ฯลฯ ในขณะที่ผู้ดำเนินการจะเป็นผู้สัมภาษณ์ชักใช้ และตะล่อมกล่อมเกล่า ให้มุมมองของทุก ๆ คนมีโอกาสสะท้อนออกมา พร้อมกับมีผู้ช่วยวิจัยจดบันทึกปฏิกิริยาได้ตอบ และปฏิสัมพันธ์ของคนในกลุ่มไว้ นอกเหนือจากบันทึกเสียง หรือบันทึกวีดิทัศน์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มจะเป็นข้อมูลที่ลุ่มลึกด้วยแง่มุมต่าง ๆ ของความคิดและประสบการณ์ของคนในกลุ่ม (Emic) ขณะที่ผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ต้องพยายามให้คำถามที่ใช้ป้อนหรือชักใช้ไล่เลียง กระตุ้น ฯลฯ นั้น สะท้อนความคิดเห็นแบบของคนภายนอก (Etic) น้อยที่สุด (นิศา ชูโต, 2548, น. 169)

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบนี้กับกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนบ้านครัวตะวันตก เนื่องจากในชุมชนแห่งนี้มีลักษณะการรวมกลุ่มกันค่อนข้างชัดเจน

4. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) จะเป็นการศึกษาที่รวบรวมข้อมูลจากการเข้าไปศึกษา และร่วมกิจกรรมกับชาวชุมชน ทั้งชุมชนบ้านครัวตะวันตกและชุมชนเกาะดอน โดยเฉพาะการเข้าร่วมละหมาดที่มีสญิตของทั้ง 2 ชุมชน เพื่อสร้างความสนิทสนมและความคุ้นเคย พร้อมทั้งสังเกตการณ์เพื่อเก็บข้อมูลตามปัญหำนำของการวิจัยที่ตั้งไว้

5. การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคนี้ในการสังเกตวิถีชีวิต สภาพทั่วไปของชุมชนทั้ง 2 แห่ง และ “รังสัมากรของป่าสา” แหล่งรวมกลุ่มคนเสื้อแดงในเขตสะพานสูง

6. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยใช้การวิจัยเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมิติต่าง ๆ ของชุมชนทั้ง 2 แห่ง เช่น ด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน วัฒนธรรมของชาวมุสลิม การสืบเปลี่ยนการเคลื่อนไหวต่อต้านของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่กระทบต่อความรู้สึกของชาวไทยมุสลิม และกรณีการหมิ่นเหม่ต่อการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

ชุมชนที่ศึกษาและการเข้าสู่ชุมชน

ชุมชนไทยมุสลิมที่เลือกศึกษาครั้งนี้ สำหรับชุมชนที่มีแนวความคิดทางการเมืองต่อต้านพ.ต.ท.ทักษิณ คือ ชุมชนบ้านควัวตะวันตก เขตราชเทวี ส่วนชุมชนที่มีแนวความคิดทางการเมืองสนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ คือ ชุมชนเกาะดอน เขตสะพานสูง ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกยุทธวิธีเข้าสู่สนามวิจัยในจากมนุษย์ทั้ง 2 แห่งนี้ ในแบบเปิดเผยสถานภาพ (Overt Role) ของการเป็นนักวิจัย เพื่อป้องกันปัญหายุ่งยากด้านจริยธรรมในการวิจัยและเก็บข้อมูลที่อาจตามมา (นิศา ชูโต, 2548, น. 95)

1. ชุมชนบ้านควัวตะวันตก เขตราชเทวี

เมื่อครั้งแรกของการศึกษา ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาชุมชนซอยสุขเหว่า หรือเพชรบุรี 7 เขตราชเทวี ชุมชนที่แนวร่วม นปช. ยิงปืนเข้าไปในมัสยิดดารุ้ลอะมาน มัสยิดประจำชุมชนในเหตุการณ์สังหารนั้เลือดเมื่อปี 2552 จนเกิดปะทะกับกลุ่มมุสลิมเสื้อเหลืองในซอยแห่งนี้ ซึ่งพื้นที่นี้ยังเป็นพื้นที่ฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ แต่ถูกปฏิเสธจากประธานชุมชน เพราะเกรงว่า หากมีการเผยแพร่ข้อมูลออกไป ชาวบ้านในชุมชนจะเดือดร้อนและเป็นอันตราย อีกทั้ง ยังไม่มั่นใจว่า ผู้วิจัยจะเป็นมุสลิมเสื้อแดงแอบมาสืบข่าว เพื่อหวังทำลายเครือข่ายมุสลิมเสื้อเหลืองหรือไม่ พร้อมกับกล่าวเตือนผู้วิจัยในฐานะมุสลิมด้วยกันว่า ในการศึกษาเรื่องนี้ในพื้นที่นี้ให้ระวังตัวให้ดี เพราะอาจเป็นอันตรายได้ เช่นเดียวกันกับชุมชนคลองส้มป่อย ซึ่งก็เคยเข้าปะทะกับแนวร่วม นปช. ในเหตุการณ์เดียวกัน ประธานชุมชนไม่อนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าศึกษาด้วยเหตุผลคล้ายคลึงกัน

จากนั้น ผู้วิจัยได้มาที่ชุมชนบ้านควัวตะวันตก ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับชุมชนเพชรบุรี 7 และเป็นอีกชุมชนหนึ่งที่เข้าร่วมปะทะกับคนเสื้อแดงในเหตุการณ์ครั้งนั้น เบื้องต้น ชาวชุมชนปฏิเสธที่จะให้ผู้วิจัยเข้าศึกษาในชุมชน นอกจากเหตุผลที่ไม่ต่างจากชุมชนทั้งสองก่อนหน้านี้ ชุมชนแห่งนี้

ยังมีเหตุผลทับซ้อนนอกเหนือไปจากนั้นอีกด้วยว่า ในช่วงที่คนเล็ก ๆ เหล่านี้ได้ลุกขึ้นต่อสู้กับอำนาจรัฐอันไม่เป็นธรรม เพื่อคัดค้านกรณีทางด่วน CD Road ที่จะสร้างพาดผ่านมัสญิดและสุสานของพวกเขา ซึ่งเริ่มต้นการต่อต้านเมื่อราวปี 2531 พวกเขาเคยได้รับประสบการณ์อันเลวร้ายเมื่อมีผู้ทำที่เข้ามาขอทำการวิจัย แต่ปรากฏว่า หลังการวิจัยเสร็จสิ้น ข้อมูลของชาวชุมชนที่ได้จากการวิจัยครั้งนั้นกลับไปตกอยู่ในมือของฝ่ายรัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การเคลื่อนไหวของชุมชนและองค์กรชุมชนบ้านครัว : กรณีศึกษาชุมชนบ้านครัว” ของซุลีรัตน์ เจริญพร ที่กล่าวถึงความหวาดกลัวที่มีต่อ “คนนอก” ของชาวชุมชนบ้านครัวเอาไว้ว่า “ชาวชุมชนบ้านครัวมีความระมัดระวังในการให้ข้อมูลต่อ ‘คนนอก’ เนื่องจากเกรงว่า การให้ข้อมูลใด ๆ อาจส่งผลเสียแก่ทางชุมชนได้ รวมทั้งชาวชุมชนเคยมีประสบการณ์ที่ไม่ดีกับการให้ข้อมูลกับ ‘คนนอก’” (ซุลีรัตน์ เจริญพร, 2542, น. 20)

ยิ่งกว่านั้น ราวเดือนธันวาคม ปี 2535 มีกระแสข่าวเกี่ยวกับการเผาไล่ที่เพื่อเวนคืนที่ดินบ่อยครั้งจากสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโทรทัศน์ ขณะที่การคัดค้านต่อต้านการสร้างทางด่วน CD Road ของชาวชุมชนยังคงดำเนินต่อไปในท่ามกลางบรรยากาศที่ตึงเครียด ช่วงเวลานั้น ชาวบ้านจับผู้ไม่หวังดีที่ปลอมตัวเข้ามาเพื่อจะวางเพลิงเผาชุมชนได้ “เคยมีชนิดที่มาในคราบน้ำักศึกษามาขอเช่าห้องอยู่ บอกว่ามาจากต่างจังหวัด มีกระเป๋าสื่อผ้ามาด้วยใบหนึ่ง เราตรวจหมดเลย คุณเชื่อไหม ในนั้นมีมุ้งที่ชุ่มน้ำมันก๊าดใส่ถุงพลาสติกมาอีกชิ้นหนึ่ง พอเรารู้นะ เราจัดการสอบสวนเลย ก็เลยรู้ว่า เขาจ้างให้มาทำกับเรา” ชาวบ้านคนหนึ่งกล่าว (โคจิวัจน์ บุญประดิษฐ์, 2543, น. 111)

นับแต่นั้นเป็นต้นมา จึงทำให้ชาวชุมชนเกิดความหวาดระแวง ไม่ว่าจะเป็นนักวิจัยหรือคนแปลกหน้าใด ๆ ที่จะเข้ามาวุ่นวายภายในชุมชนของพวกเขา

หลังการเจรจาต่อรองที่กินเวลาแสนนาน ที่ได้ทุนมัสญิดซุลูกุลมุตตากิน มัสญิดประจำชุมชนบ้านครัวตะวันตก ในบรรยากาศที่ไม่ค่อยจะมีตรรกะ แม้ไม่ค่อยเต็มใจ แต่ด้วยความเห็นอกเห็นใจผู้วิจัย ที่ถูกปฏิเสธมาจากชุมชนไทยมุสลิมอื่น ๆ ในย่านนั้น และที่สำคัญ ในความเป็นลูกหลานของชาวมุสลิมด้วยกัน ที่สุด บรรดาผู้หลักผู้ใหญ่ของชุมชนจึงอนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าศึกษาในชุมชนได้ แต่มีข้อแม้ว่า จะต้องมิสาโรจน์ เผือกสำลี อดีตประธานชุมชนบ้านครัวตะวันตก และประธานคณะกรรมการเฉพาะกิจกรณีต่อต้านทางด่วน CD Road ระหว่างปี 2531 จนถึงปัจจุบันเป็นผู้ประสานงาน

ในเวลาต่อมา สาโรจน์เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า อันที่จริง ชุมชนบ้านครัวตะวันตกไม่ใช่พื้นที่ของพรรคประชาธิปัตย์เหมือนบางชุมชนในย่านนี้ ชาวบ้านไม่ค่อยนิยมชมชอบพรรคประชาธิปัตย์

ด้วยเหตุผลที่ว่าเมื่อครั้งต่อต้านทางด่วน CD Road ในปี 2531 ชาวบ้านครัวคล้ายรู้สึกว่าจะถูกหักหลังจากพรรคประชาธิปัตย์ ทั้งที่ก่อนเกิดเหตุการณ์ได้รื้อชุมชนบ้านครัวเพื่อสร้างทางด่วน พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนมากที่สุดก็ตาม เนื่องจากนับถือ ควง อกัยวงศ์ ผู้ก่อตั้งและหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์คนแรก โดยพรรคประชาธิปัตย์ก่อตั้งขึ้นเมื่อ 6 เมษายน 2489 และอดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ผู้นี้มีเชื้อสายเขมร เช่นเดียวกับชาวบ้านครัว อีกทั้งยังพักอาศัยอยู่บริเวณซอยเกษมสันต์ 3 ใกล้เคียงกับชุมชนบ้านครัว

สาริจน์กล่าวต่อว่า ทว่าเมื่อครั้งต่อต้านทางด่วน CD Road ในช่วงเริ่มต้นการต่อสู้ในปี 2531 แทนที่พรรคประชาธิปัตย์จะช่วยเหลือชาวชุมชน กลับเป็นพรรคประชาธิปัตย์ที่ดั่งกระทุ้งทำให้คณะรัฐมนตรีมีมติทบทวนเรื่องทางด่วนฯ ประกอบกับชาวบ้านครัวพบด้วยว่า ส.ส.ชวลิต เตชะไพบูลย์ จากพรรคประชาธิปัตย์ในสมัยนั้น มีนามสกุลเดียวกับผู้ประมุขโครงการเวสต์เทรค เซ็นเตอร์ ซึ่งเกี่ยวพันกับการสร้างทางด่วนทับชุมชน ทำให้สมัยต่อมาทางบ้านครัวจึงสนับสนุน ส.ส.บุญเทียม เขมาภิรัตน์ จากพรรคประชาธิปัตย์แทน ส่วน ส.ส.ชวลิตไม่ได้รับการเลือกตั้ง เลิกลงสมัคร ส.ส.ต่อมา

แม้ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นคือ การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) และสมาชิกสภาเขต (ส.ช.) พรรคประชาธิปัตย์จะผูกขาดชัยชนะในเขตนี้มาตลอด อีกทั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ครั้งล่าสุด เมื่อ 23 ธันวาคม 2550 พรรคประชาธิปัตย์จะชนะแบบยกทีมในพื้นที่นี้ก็ตาม โดยก่อนหน้านี้ ในการเลือกตั้ง ส.ส. ภายใต้รัฐธรรมนูญ 2540 ซึ่งมีการแบ่งเขตการเลือกตั้งเป็นแบบเขตเดียวเบอร์เดียว เขตราชเทวีถูกแบ่งให้เป็น 2 เขต คือ เขต 4 เขตราชเทวีรวมกับเขตปทุมวัน และเขต 5 เขตราชเทวีรวมกับเขตปทุมวัน โดยชุมชนบ้านครัวตะวันตกอยู่ในเขต 5 ปรากฏว่าพรรคไทยรักไทย ภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ทักษิณ คว่ำเก้าอี้ ส.ส.ในเขตนี้ไปครองได้ ในการเลือกตั้งทั่วไปทั้ง 3 ครั้ง คือ 6 มกราคม 2544 6 กุมภาพันธ์ 2548 และ 2 เมษายน 2549 พรรคประชาธิปัตย์เพิ่งจะมาชนะในการเลือกตั้งหนล่าสุด เมื่อ 23 ธันวาคม 2550 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญ 2550 ที่เปลี่ยนจากเขตเดียวเบอร์เดียวกลับมาใช้แบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ โดยเขตราชเทวีอยู่ในเขต 1 ร่วมกับเขตดุสิต เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตสัมพันธวงศ์ เขตบางรัก เขตปทุมวัน มี ส.ส.ได้ 3 คน

สาริจน์แสดงทัศนะต่อชัยชนะของพรรคประชาธิปัตย์ว่า

นั่นอาจจะเป็นเพราะว่า กระแสการเมืองในตอนนั้น และชาวชุมชนอาจจะไม่มีตัวเลือกแล้วก็ได้...ประกอบกับชาวชุมชนคนทั่วไปในเขตนี้ และพรรคประชาธิปัตย์ต่างมีเป้าหมายเหมือนกันคือ การต่อต้าน พ.ต.ท.ทักษิณ อีกทั้งพรรคการเมืองใหม่ของ

กลุ่มพันธมิตรฯ ยังไม่ก่อตั้งขึ้น แต่ในอนาคตเชื่อว่า หากมีการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งใหม่ ชาวชุมชนน่าจะทะคะแนนให้กับพรรคการเมืองใหม่ของสนธิ ลิ้มทองกุล แทน (สาริโจน์ เฟือกสำลี, สัมภาษณ์, 2 มกราคม 2553)

อย่างไรก็ดี แม้พื้นที่นี้จะมีพื้นที่ของพรรคประชาธิปัตย์อย่างแท้จริง เหมือนเช่น ชุมชนเพชรบุรี 7 หากชุมชนแห่งนี้ก็มีมุสลิมเลื้อไหล่องเป็นจำนวนมากมาย จนกล่าวได้ว่า ชาวชุมชนบ้านควัระวันตก็มีแนวความคิดทางการเมืองต่อต้าน พ.ต.ท.ทักษิณชัดเจน

2. ชุมชนเกาะดอน เขตสะพานสูง

ในส่วน of ชุมชนไทยมุสลิมที่มีแนวความคิดทางการเมืองสนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือไปทาง ส.ก.ประสิทธิ์ มะหะหมัด เขตสะพานสูง จากพรรคเพื่อไทย เพื่อให้แนะนำชุมชนไทยมุสลิมที่มีแนวความคิดทางการเมืองสนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณอย่างเด่นชัด ส.ก.ประสิทธิ์มอบหมายให้ อุดร หิรัญฤทธิ์ ผู้ช่วยของเขา และอดีตคนสนิทของคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ ประธานงานกับผู้วิจัย จากนั้นอุดรได้แนะนำชุมชนเกาะดอนเพื่อใช้ในการศึกษา

สำหรับเขตสะพานสูงแห่งนี้ เป็นพื้นที่ที่มีชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่หนาแน่น และเมื่อพิจารณาจากผลการเลือกตั้งในรอบ 10 ปี แม้ในการเลือกตั้ง ส.ช. ครั้งล่าสุด เมื่อ 23 กรกฎาคม 2549 พรรคประชาธิปัตย์จะกวาดที่นั่ง ส.ช. เขตสะพานสูงไปได้ทั้งหมด 7 คน แต่นั่นเป็นเพราะความผิดพลาดบางประการของผู้สมัครพรรคไทยรักไทย หากเมื่อพิจารณาการเลือกตั้ง ส.ส. แล้วกลับพบว่าในการเลือกตั้ง ส.ส. ของเขตสะพานสูง นับตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2540 ในการเลือกตั้งทั้ง 3 ครั้ง ปรากฏว่าพรรคไทยรักไทยภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ สามารถคว้าชัยชนะในเขตนี้ไปครองได้ทุกครั้ง ทั้งนี้ เนื่องจากการที่คุณหญิงสุดารัตน์ อดีต ส.ส. จากพรรคพลังธรรม เจ้าของพื้นที่ ได้นำกลุ่มพลังไทยเข้าร่วมจัดตั้งพรรคไทยรักไทยร่วมกับ พ.ต.ท.ทักษิณ และได้รับแต่งตั้งเป็นรองหัวหน้าพรรคไทยรักไทยในขณะนั้น ส่งผลให้ผู้สมัครคนอื่น ๆ ที่สังกัดพรรคไทยรักไทยในพื้นที่เขตสะพานสูง ได้รับการเลือกตั้งเข้าสภาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง นับจากจุดเวลานั้น

หลังรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ภายใต้รัฐธรรมนูญ 2550 ในการเลือกตั้ง ส.ส. ครั้งแรก เขตสะพานสูงซึ่งอยู่ในเขต 7 ของกรุงเทพมหานคร ร่วมกับเขตบางกะปิ เขตมีนบุรี เขตลาดกระบัง มี ส.ส. ได้ 3 คน ปรากฏว่าผู้ชนะการเลือกตั้งยังคงเป็นคนจากพรรคพลังประชาชน ซึ่งผ่องถ่ายมาจากพรรคไทยรักไทยที่ถูกยุบไปเมื่อ 30 พฤษภาคม 2550 ถึง 2 คน คือ ดนุพร ปุณณกันต์ และวิชาญ มีนชัยนันท์ พรรคประชาธิปัตย์ได้มาเพียงคนเดียว คือ นาถยา เบ็ญจศิริวรรณ

ขณะที่ในการเลือกตั้งส.ก. ปรากฏว่า ในการเลือกตั้งเมื่อ 16 มิถุนายน 2545 และ 23 กรกฎาคม 2549 ผู้สมัครจากพรรคไทยรักไทย คือ ประสิทธิ์ มะหะหมัด ก็คว้าชัยชนะมาได้ทั้ง 2 ครั้งรวด

ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่า เขตสะพานสูงจึงเป็นพื้นที่ฐานเสียงของ พ.ต.ท.ทักษิณ ซึ่งเชื่อมโยงผ่านทางคุณหญิงสุดารัตน์ และมีกลุ่มมุสลิมเสื้อแดงอยู่เป็นจำนวนมาก รวมไปถึงภายในชุมชนเกาะดอนแห่งนี้

แม้บุตรจะแนะนำให้รู้จักกับประธานชุมชนเกาะดอนคือ มุฮัมมัด พุมหิรัญ พร้อมระบุว่า มุฮัมมัดเป็นหัวคะแนนให้กับพรรคเพื่อไทย และเป็นหนึ่งในกลุ่มมุสลิมเสื้อแดง แต่เขาเข้าใจจริงทันทีที่เข้าไปในสนามวิจัย ปัญหาของการศึกษาในชุมชนแห่งนี้ แทบไม่ต่างไปจากชุมชนในเขตราชเทวี ทั้งตัวประธานชุมชนคือมุฮัมมัด รวมทั้งชาวชุมชนต่างพากันหวาดระแวงผู้วิจัยอยู่ดี จะต่างกันก็ตรงที่ ครึ่งนี้ พวกเขาพากันสงสัยว่า ผู้วิจัยจะเป็นมุสลิมเสื้อเหลืองที่ลอบเข้ามาสืบหาเครือข่ายของมุสลิมเสื้อแดงเพื่อที่จะทำลาย

ที่แย่ไปกว่านั้นก็คือ ชาวบ้านบางคนคิดไปไกลขนาดที่ว่า ผู้วิจัยเป็นตำรวจสายสืบปลอมตัวมา เพื่อวางแผนจับกุมพ่อค้าและผู้เสพยาและยาบ้าภายในชุมชนแห่งนี้ ที่เต็มไปด้วยการแพร่ระบาดของยาเสพติดประเภทดังกล่าว

ผู้ให้ข้อมูล

ในการเลือกผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) ของทั้ง 2 ชุมชน จะมีวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากสภาพการณ์ของแต่ละชุมชนไม่เหมือนกัน ซึ่งแต่ละชุมชนมีวิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลดังนี้

1. ชุมชนบ้านครัวตะวันตก เขตราชเทวี

ในการค้นหาผู้ให้ข้อมูลสำหรับชุมชนแห่งนี้ ขั้นแรกผู้วิจัยพยายามสร้างสัมพันธภาพ (Rapport) (นิศา ชูโต, 2548, น. 96) กับสาขาแรกก่อนเป็นอันดับแรก และถือเป็นผู้ให้ข้อมูลเป็นคนแรกสำหรับชุมชนบ้านครัวตะวันตก เนื่องจากทราบมาว่า สาขาแรกเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญคนหนึ่ง โดยรับหน้าที่เป็นหัวหน้าการ์ดในการเคลื่อนไหวต่อต้านพ.ต.ท.ทักษิณ เมื่อปี 2549 ร่วมกับสนธิ ลิ้มทองกุล

จากหนังสือ “ปรากฏการณ์สนธิ จากผ้าพันคอสีฟ้าสู่เสื้อสีเหลือง” ที่เขียนโดย คำณูณ สิทธิสมาน ระบุว่าหลังจาก “เมืองไทยรายสัปดาห์” ถูกระงับไม่ให้ออกรายการ แล้วเปลี่ยนมาเป็น “เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร” จัดรายการไปตามสถานที่ต่าง ๆ คณะผู้จัดทำรายการเกรงว่า อาจมีผู้ไม่หวังดีเข้ามาก่อวุ่น และสาโรจน์ผู้นี้คือ ผู้ที่ถูกเลือกให้มาดูแลความปลอดภัยในการจัดรายการในปี 2549 คำณูณเขียนไว้ในหนังสือของเขาว่า

...พลันที่เห็นหน้าพี่สาโรจน์ที่บ้านพระอาทิตย์เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2548 ขณะร่วมขบวนมากับชาวคณะสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง มอบดอกไม้ให้ กำลังใจคุณสนธิ ลืมทองกุล ผมก็นึกขึ้นมาได้ทันทีว่า จะต้องเชิญพี่เขามาร่วมงาน เพราะภาพในความทรงจำบอกว่าพี่คนนี้เป็น ผู้นำชุมชนที่ต่อสู้กับอำนาจรัฐ และอำนาจทุนมายาวนานนับสิบปี จนประสบผลสำเร็จ เป็นการต่อสู้ โดยสันติ อหิงสา ขอบด้วยกฎหมาย แต่เปี่ยมล้นไปด้วยพลัง เหมือนโดดเดี่ยวทว่าเต็มไปด้วยพันธมิตรในรูปแบบต่างๆ คนที่ทำเช่นนี้ได้จะต้องมีส่วนผสมของความเยือกเย็น ความเด็ดขาด และความอดทน ผสานกันอย่างลงตัว นี่แหละคือ คุณสมบัติของหน่วยรักษาความปลอดภัย หรือที่ในภาษาเคลื่อนไหวมวลชน ภาษามือบ เราเรียกสั้น ๆ ว่า “การ์ด”... (คำณูณ สิทธิสมาน, 2549, น. 207-208)

ภาพที่ 3.1
ภาพสาโรจน์ ผีอกสำลี

ที่มา : ปรากฏการณ์สนธิ จากเสื้อสีเหลืองถึงผ้าพันคอสีฟ้า (น. 206), โดย คำณูณ สิริธิตสมาน, 2549, กรุงเทพฯ: บ้านพระอาทิตย์.

ผู้วิจัยได้เข้าคลุกคลีกับสาโรจน์ และโชคดีที่ปัจจุบัน เขาได้ลาออกจากการเป็นพนักงานการไฟฟ้านครหลวงมาหลายปีแล้ว จึงทำให้มีเวลาร่วมมาก ผู้วิจัยจึงถือโอกาสนี้ไปพบปะรับประทานอาหาร และดื่มกาแฟกับเขาเป็นประจำ พร้อม ๆ กับสัมภาษณ์เจาะลึกในแบบการสัมภาษณ์แบบปราศจากมาตรฐาน สลับกับการสัมภาษณ์แบบพูดคุยอย่างกันเองหลายต่อหลายครั้ง เพื่อต่อภาพกิจวัตรหรือข่ายการสื่อสารทางการเมืองของชุมชนบ้านครัวตะวันตกว่ามีลักษณะอย่างไร ทั้งยังร่วมออกเดินสำรวจชุมชนเป็นระยะ ๆ เพื่อสัมผัสบรรยากาศของชุมชน และได้พูดคุยอย่างกันเองกับชาวชุมชนอีกหลายคน หลังจากพอมองเห็นภาพเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองในชุมชนบ้างแล้ว ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกกลุ่มต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองภายในชุมชนบ้านครัวตะวันตกมาทำการสนทนากลุ่ม โดยติดต่อผ่านสาโรจน์เพื่อขอสัมภาษณ์กลุ่มต่าง ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มมีบทบาท

โดดเด่นในการต่อต้าน พ.ต.ท.ทักษิณ ด้วยการเข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มพันธมิตรฯ มาอย่างยาวนาน และต่อเนื่อง จำนวน 4 กลุ่มด้วยกัน

สำหรับทั้ง 4 กลุ่มที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาประกอบด้วยบุคคล ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มร้านโรตีสัลมา

1. ซัลมา กลีบกุล
2. ไอลา ชนะมิตร
3. รอกียะฮ์ เลขะสมาน
4. รอปียะฮ์ สุขไสว
5. ยะลา รักรธรรมบุญ
6. ฮาริมะฮ์ สุณี
7. ซอฟียะฮ์ รักรธรรมบุญ
8. ไชยุม สะและวงศ์

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้สูงวัย

1. อาอิซะฮ์ พรตพิสุทธิ์
2. ซอฟียะฮ์ พฤติการณ

กลุ่มที่ 3 กลุ่มไกล้มสติปัญญาทุกลมุตตาทิน

1. มาเรียม ยูนุซ
2. นิซะฮ์ เผือกสำลี
3. โต๊ะเคาะดีญะฮ์ ยูนุซ
4. ฮาวอ ยูนุซ

กลุ่มที่ 4 กลุ่มมุฮัมมัด

1. มุฮัมมัด ดีประเสริฐ
2. ยูสุฟ อ่อนจิ๋ว
3. อิสมาอีล บากาวี
4. อิบรอฮีม วงษ์ยุติธรรม

อนึ่ง เนื่องจากกลุ่มมุสลิมเชื้อเหลืองเหล่านี้ หลายคนกังวลใจว่า อาจเกิดผลกระทบในด้านลบต่อตัวเองในภายหลัง เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว สาโรจน์จึงขอให้ใช้ชื่อมุสลิมของเจ้าตัว แทนชื่อจริงซึ่งจะเป็นชื่อไทยที่ระบุไว้ตามบัตรประชาชน

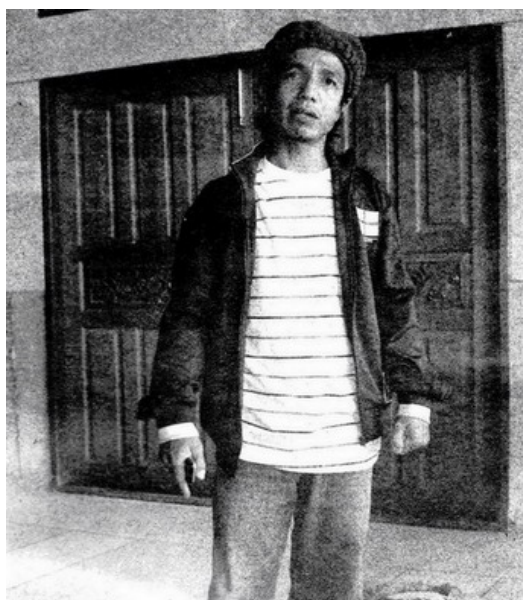
2. ชุมชนเกาะดอน เขตสะพานสูง

ที่ชุมชนเกาะดอน ชั้นแรกผู้วิจัยพยายามสร้างสัมพันธภาพกับมุฮัมมัดในฐานะประธานชุมชนและยังเป็นมุสลิมเสื้อแดง โดยถือว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลคนแรก เช่นเดียวกับสาโรจน์ที่ชุมชนบ้านครัวตะวันตก

ในหนังสือพิมพ์รายเดือน “กัมปง” เผยแพร่ในหมู่ชาวไทยมุสลิม ประจำเดือน พฤษภาคม 2552 ตีพิมพ์บทสัมภาษณ์มุฮัมมัด ประธานชุมชนเกาะดอนที่ใช้กีฬาฟุตบอลนำพาเยาวชนในชุมชนให้ห่างไกลจากยาเสพติด และการนิยมใช้ความรุนแรงด้วยการยกพวกตีกัน ในบทสัมภาษณ์ชิ้นนี้ มุฮัมมัดเล่าถึงอดีตวัยเยาว์ที่เคยตกอยู่ในมูมมิดเอาไว้ว่า “...ตอนเด็ก ๆ เรียกว่าไตนอกบ้านก็ว่าได้ วันเบญจฯ อยู่มาแล้ว เดินสนามหลวงตั้งแต่ 8 ขวบ อยู่สนามม้า อยู่บ่อน ดงเจ้าพ่อก็เคยอยู่นะ ก็ผ่านตรงนั้น พอเวลาเรามามีครอบครัว เราจะเริ่มรักตัวเอง รักชีวิตละ เริ่มคิดว่าเราจะทำไ้ให้ลูกเป็นไปในทิศทางที่ดี ที่วาดหวังไว้...” (“เปิดใจประธานชุมชนเกาะดอน นักเคลื่อนไหว นักกิจกรรมชีวิตนี้อุทิศให้มาตุภูมิ”, 2552, น. 13)

ภาพที่ 3.2

มุฮัมมัด พุ่มหิรัญ ประธานชุมชนเกาะดอน ในหนังสือพิมพ์กัมปง

ที่มา : “เปิดใจประธานชุมชนเกาะดอน นักเคลื่อนไหว นักกิจกรรมชีวิตนี้อุทิศให้มาตุภูมิ,” พฤษภาคม 2552, กัมปง, น. 12.

หากแต่ในการสร้างสัมพันธภาพกับมุฮัมมัด ผู้วิจัยกลับต้องพบอุปสรรคอยู่พอสมควร เนื่องจากมุฮัมมัดไม่ค่อยมีเวลาว่างเหมือนসাโรจน์ที่ไม่ได้ทำงานประจำแล้ว เพราะนอกจากต้องดูแลครอบครัวและชาวบ้านในชุมชน มุฮัมมัดยังมีงานประจำคือ การขับรถส่งนักเรียนในละแวกใกล้เคียง ประกอบกับความหวาดระแวงของมุฮัมมัดที่มีต่อผู้วิจัยดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงต้องใช้เวลานานทีเดียวกว่าจะเข้าทำความสนิทสนมกับเขาได้

ช่วงแรกของการศึกษา เมื่อผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยเข้าไปในชุมชน มุฮัมมัดจะเข้ามาคุยแบบเสียไม่ได้ ตอบคำถามเพียงไม่กี่คำ ให้ความไม่กั้นที่ ก่อนเดินทางจากรยานคู่ใจนำหน้าพาเราทั้งสองออกมาส่งที่หน้าชุมชน ในทำนองขอเชิญให้กลับได้ ชาวชุมชนเองบางคนก็มีท่าทีคุกคาม

หลังจากผู้วิจัยได้สร้างโอกาสให้กับตัวเอง ด้วยการเข้าร่วมละหมาดในบ่ายวันศุกร์ ที่มีศุภฤกษ์กันดัณฐนนะฮ์ของชุมชนบ่อยครั้งเข้า และร่วมรับประทานอาหารหลังละหมาดวันศุกร์กับชาวชุมชน รวมไปถึงการเข้าช่วยเหลืองานของชุมชน และร่วมงานฟุตบอลของชุมชนมุสลิมสัมพันธ์ในย่านนั้น สถานการณ์ต่าง ๆ เริ่มดีขึ้นเป็นลำดับ ชาวชุมชนเริ่มเป็นมิตร ขณะที่มุฮัมมัดเริ่มพูดคุยและให้เวลากับผู้วิจัยมากขึ้นกว่าเดิม ทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสสัมภาษณ์แบบปราศจากมาตรฐานสลับกับการสัมภาษณ์แบบพูดคุยอย่างกันเอง โดยเก็บเกี่ยวสะสมข้อมูลไปที่ละเล็กละน้อย เพื่อค้นหาภาพรวมของเครือข่ายการสื่อสารทางการเมือง ของมุสลิมเสื้อแดงในชุมชนแห่งนี้ ที่สุดมุฮัมมัดได้แนะนำสมาชิกในกลุ่มมาให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เป็นคนแรกคือ ทิพวรรณ พุ่มหิรัญ จากนั้นผู้วิจัยจึงใช้ Snowball Technique จากทิพวรรณ ไปยังคนอื่นๆ และใช้เทคนิคนี้ไปจนกระทั่งค้นพบว่า ภายในชุมชนเกาะดอน มีกลุ่มมุสลิมเสื้อแดงอยู่ 2 กลุ่มด้วยกัน นอกจากเชื่อมโยงกันเองแล้วยังเชื่อมโยงกับ “กลุ่มนายทุนผู้สนับสนุนการชุมนุมของแนวร่วมนปช. เขตสะพานสูง” อีกด้วย

สำหรับสมาชิกทั้ง 2 กลุ่มในชุมชนเกาะดอน และกลุ่มนายทุนฯ ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นรายบุคคลแล้วแต่กรณี โดยทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบด้วยบุคคล ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มประธานชุมชน/หัวหน้าพรรคเพื่อไทย

1. มุฮัมมัด พุ่มหิรัญ
2. สมใจ พุ่มหิรัญ
3. มาเรียม เหมสมัน
4. ทิพวรรณ พุ่มหิรัญ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มหมู่บ้านเลขที่ 40

1. โต๊ะสาลี่ โพธิ์วัลย์

2. สวงค์ วงษ์มะเขาะ
3. อิสมาอิล อิสหมัญ
4. ชะรีฟะฮ์ อิสหมัญ
5. สุเนีย สุขวัฒน์
6. สุมาลี โพธิ์วัลย์

กลุ่มที่ 3 กลุ่มนายทุนผู้สนับสนุนการชุมนุมของแนวร่วมนปช. เขตสะพานสูง

กลุ่มนายทุนเป็นกลุ่มที่อยู่นอกชุมชนเกาะดอนออกไป และมีสมาชิกบางคนของกลุ่มมุสลิมสีแดงในชุมชนที่เชื่อมโยงกับกลุ่มนี้ สำหรับกลุ่มนายทุน ผู้วิจัยต้องใช้เทคนิคในการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ อาทิ การสัมภาษณ์แบบปราศจากมาตรฐาน การสัมภาษณ์แบบมาตรฐาน การสัมภาษณ์แบบพูดคุยอย่างกันเอง เป็นต้น พร้อมกับเดินทางไปสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมยัง “วังสัจมากรของป่าสา” แหล่งรวมกลุ่มคนสีแดงแหล่งใหญ่ในเขตสะพานสูงใกล้ ๆ กับชุมชนเกาะดอน

สำหรับผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มนี้ มีดังนี้

1. โชคอำนวย (นามแฝง) แกนหลัก
2. มุฮัมมัด พุ่มหิรัญ แกนรอง
3. สวงค์ วงษ์มะเขาะ แกนรอง

การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเชื่อถือได้ (Credibility) ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

1. ชุมชนบ้านครัวตะวันตก เขตราชเทวี

1.1 ตรวจสอบจากแหล่งที่มา (Data Triangulation) โดยนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่ได้จากบุคคลต่างกัน ในประเด็นเดียวกัน มาเปรียบเทียบกันว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรือมีความสอดคล้องกันหรือไม่ ถ้าไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรือไม่สอดคล้องกัน จะไม่นำข้อมูลนั้นมาใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

1.2 ตรวจสอบจากหลายวิธีวิจัย (Methodological Triangulation) ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตอำภักปริยา สีนํ้าท่าทางของผู้ให้ข้อมูลประกอบการสัมภาษณ์ว่ามีลักษณะที่ขัดแย้งกันหรือไม่

2. ชุมชนเกาะดอน เขตสะพานสูง

2.1 ตรวจสอบจากแหล่งที่มา คล้ายคลึงกับที่ชุมชนบ้านครัวตะวันตก

2.2 ตรวจสอบจากหลายวิธีวิจัย เช่นเดียวกับชุมชนบ้านครัวตะวันตก

2.3 ตรวจสอบจากผู้สอบสวนคนอื่น (Investigation Triangulation) ที่ชุมชนเกาะดอน ผู้วิจัยมีผู้ช่วยนักวิจัย คือ นพพล สันติฤดี ศิลปศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ลูกศิษย์ของผู้วิจัย คอยช่วยตรวจสอบข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง นอกจากร่วมปรึกษา สรุปผลข้อมูลด้วยกันแล้ว ในหลายครั้ง ยังทำหน้าที่กลับไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนเดิม ในคำถามเดิม ที่ผู้วิจัยได้คำตอบมาก่อนหน้าแล้ว หากได้ข้อมูลที่ผู้วิจัยเคยสัมภาษณ์มาแล้วไปในทิศทางเดียวกัน หรือสอดคล้องกัน จึงจะนำข้อมูลนั้นมาใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1. การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) 2. การแสดงข้อมูล (Data Display) และ 3. การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (Conclusion & Verification) ในแต่ละประเด็นของปัญหานำของการวิจัย เมื่อได้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลคนใดคนหนึ่ง เกี่ยวกับเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองในชุมชนนั้น ๆ ผู้วิจัยจะตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออก แล้วนำข้อมูลที่เหลืออยู่ ซึ่งมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับปัญหานำของการวิจัย มาเชื่อมโยงกันเพื่อสร้างเป็นข้อสรุปชั่วคราว จากนั้นจึงเสาะแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูลคนเดิม แต่ต่างเวลาออกไป หรือมีเจ้านั้นก็อาจเป็นผู้ให้ข้อมูลคนใหม่ ๆ ต่อไป เพื่อมาทดสอบข้อสรุปชั่วคราวต่อไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงจุดอิ่มตัว (Saturation) นั่นคือ จนกว่าจะได้ข้อสรุปสุดท้ายที่สามารถครอบคลุมปรากฏการณ์ที่ศึกษาครบถ้วนสมบูรณ์ ไม่มีข้อมูลใหม่ ๆ เพิ่มเติมมากไปกว่านี้อีกแล้ว (นิศา ชูโต, 2548, น. 229-232) กล่าวคือ สะท้อนถึงลักษณะเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองในชุมชนทั้ง 2 แห่งตรงตามสภาพความเป็นจริง ผู้วิจัยพบว่ากระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะนี้ถูกนำมาใช้ตลอดเวลา ระหว่างออกเก็บข้อมูล ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งเสมอ

นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดข้อสรุปที่มีความน่าเชื่อถือ ในส่วนของชุมชนบ้านครัวตะวันตก ได้ตรวจสอบความถูกต้องในฐานะคนในกับสาขาวิชา ในส่วนของชุมชนเกาะดอนตรวจสอบความถูกต้องในฐานะคนในกับมุขัมมัด

การนำเสนอผลการวิจัย

การศึกษานี้ นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Descriptive) จัดแบ่งหัวข้อนำเสนอ ดังนี้

บทที่ 1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ 4 บริบททางการเมืองของชุมชนไทยมุสลิมในยุคการเมืองเลือกข้าง

1. การเปลี่ยนแปลงการเคลื่อนไหวต่อต้านของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ

2. เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่กระทบต่อความรู้สึกของชาวไทยมุสลิม

3. กรณีการหมิ่นเหม่ต่อการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

บทที่ 5 เครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองของชุมชนไทยมุสลิม ที่มีแนวความคิดทางการเมืองต่อต้านพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

1. มิติทางด้านต่างๆ ของชุมชนบ้านครัวตะวันตก

2. เครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนบ้านครัวตะวันตก

3. ภาพรวมเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองของชุมชนบ้านครัวตะวันตก

บทที่ 6 เครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองของชุมชนไทยมุสลิม ที่มีแนวความคิดทางการเมืองสนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

1. มิติทางด้านต่าง ๆ ของชุมชนเกาะดอน

2. เครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเกาะดอน

3. ภาพรวมเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองของชุมชนเกาะดอน

บทที่ 7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาในช่วงที่เหตุการณ์ความขัดแย้งทางด้านแนวความคิดทางการเมืองของกลุ่มมุสลิมเสื่อมถอย และกลุ่มมุสลิมเสื่อมถอยยังคงดำรงอยู่ในห้วงเวลาปัจจุบัน

ประกอบกับข้อมูลบางประการเป็นเรื่องปกปิดซ่อนเร้น ดังนั้น การเก็บข้อมูลในหลายส่วนจึงไม่สามารถกระทำได้อย่างละเอียดลึกซึ้งเหมือนในยามปกติ